

ANMELDELSER

JON BIALECKI: A Diagram for Fire. Miracles and Variation in an American Charismatic Movement. Berkeley: California University Press 2017. 288 sider. ISBN 978-0520294219. Pris: 220,49 kr. (pb).

I løbet af de seneste godt og vel 15 år er kristendom blevet et emne, der optager flere og flere antropologer som et centralt kulturelt forskningsobjekt. Prominente antropologer som Joel Robbins, Webb Keane, Simon Coleman, Susan Harding, Tanya Luhmann, Fenella Cannell og Matthew Engelke har alle været med til at skubbe den antropologiske samtale i retning af ganske åbne spørgsmål såsom, hvad der kendetegner kristne logikker og praksisformer, eller hvilken forskel kristendom gør i lokale livsverdener. Andre spørgsmål har omhandlet kristendoms rolle i og indvirkning på modernitet og udviklingen af ideen om subjektets autonomi. Herudover er der i disse arbejder blevet rejst grundlæggende spørgsmål om antropologiens egne begrebers historie, og hvilken kristen arv de ofte bærer på. Med alle disse nye åbninger har det været muligt at overskride nogle til tider ganske rigide forestillinger om kristendommen som blot en byrde i kulturel henseende eller omvendelse til kristendom som blot båret af økonomiske eller andre instrumentelle interesser. Kristendom gør mange forskellige typer af forskel, og der er derfor vokset en større interesse frem for at undersøge kristen tro og praksis antropologisk.

I denne samtale har Jon Bialecki allerede markeret sig som en central stemme i sine mange artikler om karismatiske kristne i Californien. *A Diagram for Fire* er Bialeckis første samlede monografi om emnet, og det er en bog, der har potentialet til at blive diskuteret og anvendt bredt antropologisk, men også til at nå langt ud over en isoleret antropologisk samtale. I bogen stiller Bialecki sig selv to opgaver: På den ene side præsenteres vi for et etnografisk studie af the Vineyard, en evangelikal, amerikansk bevægelse, og for, hvad der driver den, og hvilke trosformer og logikker der er styrende for det engagement, bevægelsen er defineret ved. På den anden side forsøger Bialecki at formulere et bud på, hvordan det er muligt at gribe emnet religion an teoretisk i dagens bredere akademiske samtale. Begge dele er stærkt og engagerende formidlet, så læseren får en fortrolighed med teksten af de liv, der leves i tilknytning til Vineyard-bevægelsen, og samtidig tilbydes refleksioner over og bud på, hvordan vi kan forstå de kræfter, der er styrende for, hvordan religion udtrykkes og aktualiseres. Lad os se nærmere på, hvordan Bialecki forsøger at løse disse to opgaver.

Bialecki beskriver de dedikerede medlemmer af the Vineyard som dybt optaget af at leve et „helhjertet“ liv som kristne, hvilket i Bialeckis formulering: „is not about escaping this life but rather about living life in a more fulfilled manner“ (s. 33). Optagetheden af at leve et sådant „helhjertet“ kristent liv kommer særligt til udtryk gennem en tro på, at mirakler ikke kun fandt sted på Biblens tid, men kan finde sted her og nu. Bialecki beskriver, hvordan bibelstudier, moderne, rytmiske lovsange, økonomiske valg og politiske forestillinger styres af en tro på, at Gud kan gribe ind her og nu. Denne optagethed af miraklers mulighed kultiverer en forventning om, at Gud kan overraske med sin indgriben på ethvert givet tidspunkt. Dermed ikke sagt, at det altid opleves som nemt og ligetil for de kristne, som Bialecki arbejder med, det gør det bestemt ikke. Men deres forsøg på at se tegn på Guds indgriben i deres liv og på at fortælle andre om det er en styrende drivkraft for både de fællesskaber, som the Vineyard skaber, og for de enkelte subjekters måde at se sig selv på. Det sidste formulerer Bialecki som en specifik problematik, navnlig at ideen om at skulle „gøre Guds vilje“ er formativ for den selvforståelse, som Vineyard-bevægelsen fremelsker eller forsøger at antænde. Ideen om at gøre Guds vilje leder til en konstant selvransagelse, hvor både overbevisning, tvivl og håb brydes.

Det er netop disse sociale kræfter og forventninger, som Bialecki teoretisk forsøger at indfange med bogens titel, *A Diagram for Fire*. Et diagram er at forstå som et abstrakt kort over de kræfter, der er i spil i the Vineyard. Kortet er i Bialeckis fremstilling føjeligt, som var det lavet af gummi (s. 70), og man skal derfor forestille sig, hvordan det kan foldes og strækkes, så forskellige geografiske placeringer kan skifte position, men også bringes tilbage til deres tidligere position igen. Diagrammet peger dermed ikke blot tilbage på, hvad the Vineyard har været, men også på de virtuelle muligheder for tilblivelse, der potentielt kan aktualiseres. Denne teoretiske forståelse henter Bialecki i Gilles Deleuzes arbejde, som han dog her konkretiserer og anvender antropologisk. Fokuset på et diagram for Vineyard bevægelsen tillader hermed Bialecki at forklare sin etnografi, men også at tilbyde en dynamisk måde at arbejde med religion som problem på. Det specifikke diagram, Bialecki skriver frem for Vineyard-bevægelsen, mobiliseres gennem en kultivering af overraskelse over Guds fortsatte mirakuløse indgriben, men det er variabelt, så det konstant forandres gennem sin aktualisering i relation til konkrete problemstillinger.

Hermed åbnes der for arbejdet på bogens anden opgave, hvordan teoretisering af religion som problem er mulig i dagens videnskabelige landskab. Hvor Bialecki i bogen giver os et diagram over en variant af karismatisk kristendom, inviterer han også til en overvejelse over, hvad dette specifikke diagram siger os om religiøs forandring mere generelt (s. 200). Hermed overgiver Bialecki sig til

en spekulativ øvelse, hvor han bevidst bevæger sig ud over sin egen etnografi. Bialecki præsenterer her en ambition om et bredere komparativt projekt, der både diskuterer religions specificitet og generalitet. Hermed er det religion som et system, eller som Bialecki afslutningsvis kalder „diagram r“, vi tilbydes at tænke med, og som sammenfatter de kræfter og intensiteter, der på en gang har genkendelige former, for eksempel i form af religiøse erfaringer og praksis, men samtidig dynamisk forskydes, så religion som fænomen selv forandres og nye typer af erfaringer og praksis, ja, selve spørgsmålet om religion bliver stillet på nye måder.

Med *A Diagram for Fire* har Bialecki givet os et vægtigt etnografisk og antropologisk bud på, hvordan vi kan arbejde med en specifik variant af kristendom, samtidig med at han præsenterer et centralt, nyt bud på en spekulation over religion som et socialt og kulturelt problem. Hermed er alle problemer ikke løst, men vi tilbydes en ny ramme at udforske både kristne problemstillinger og mere generelle problemstillinger om religion inden for. Grundlæggende ligger der selvfølgelig en udfordring i, hvor elastisk en ramme man kan etablere om emner som „kristendom“ eller „religion“. Ja, der kan endda stilles centrale spørgsmål til, hvor langt et diagram kan strækkes og stadig være om ikke det samme, så i det mindste genkendeligt. Denne indlejrede udfordring ved Bialeckis projekt er dog samtidig en invitation til en fortsat både etnografisk og antropologisk udforskning af, hvad der gør religion vigtig.

Andreas Bandak

Lektor

Center for Komparative Kulturstudier

Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier

Københavns Universitet

NUR MASALHA: Palestine. A Four Thousand Year History. London: ZED Books 2018. 448 sider. ISBN 978-1-78699-272-7. Pris: 279,95 kr.

Den palæstinensiske historiker og professor på SOAS i London, Nur Masalha, har skrevet bogen *Palestine. A Four Thousand Year History* (2018), som er én lang og gennemresearchet tilbagevisning af det gamle (og stadig aktuelle) zionistiske udsagn om „et land uden et folk til et folk uden et land“.

Det er de færreste folkeslag, der hver dag skal begrunde deres eksistensberettigelse og deres historiske rødder i det område, de bebor. Men det har i over hundrede år – og især efter 1948 – været palæstinenserens vilkår, og det er i det lys, man skal forstå nødvendigheden af Masalhas minutøse gennemgang af historiske, arkæologiske og kartografiske kilder på mange sprog.